

РОЗДІЛ 4. ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ
ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ
У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ
У ВІЙСЬКОВОМУ ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИFEATURES OF NEW TECHNOLOGIES IMPLEMENTATION IN TEACHING
FOREIGN LANGUAGES FOR PROFESSIONAL COMMUNICATION
IN MILITARY HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS

Розглянуто відповідність освіти викликам сучасності, необхідність підвищення інформаційної грамотності та розвинування інноваційного мислення. Розкрито сутність поняття «Інформаційна культура». Проаналізовано впровадження дистанційного навчання. Розглянуто особливості використання мультимедійних презентацій програми Microsoft Power Point, проекту WebQuest, інтерактивної дошки, «мобільного навчання» M-Learning, яке базується на різного роду електронних засобах. Констатовано, що впровадження інновацій значно посилює динамізм, інформативність і ефективність навчання іноземної мови професійного спілкування.

Ключові слова: інформаційна культура, інноваційна діяльність дистанційного навчання, мультимедійні презентації, інтерактивні дошки, мобільне навчання.

Рассмотрено соответствие образования требованиям современности, необходимость повышения информационной грамотности и развития инновационного мышления. Раскрыта сущность понятия «Информационная культура». Проанализировано внедрение дистанционного обучения. Рассмотрены особенности использования мультимедийных презентаций программы Microsoft Power Point, проекта WebQuest, использование интерактивной

доски, «мобильного обучения» M-Learning, основанного на разного рода электронных средствах. Констатировано, что внедрение инноваций значительно усиливает динамизм, информативность и эффективность обучения иностранному языку профессионального общения.

Ключевые слова: информационная культура, инновационная деятельность дистанционного обучения, мультимедийные презентации, интерактивная доска, мобильное обучение.

The article studies the relevance of education to the challenges of modern time, the necessity to increase information literacy and to develop innovative thinking. The essence of the concept "Informational culture" is revealed. The implementation of distance learning is analyzed. Features of the use of multimedia presentations of Microsoft PowerPoint, Web Quest project, interactive whiteboard, "mobile learning"– M-Learning, which is based on various kinds of electronic media, are studied. It is stated that the introduction of innovations significantly enhances the dynamism, informativeness and efficiency of teaching foreign language for professional communication.

Key words: informational culture, innovative activity, distance learning, multimedia presentations, interactive whiteboard, mobile learning.

УДК 378.148: 811. 111

Гузиніна Т.В.,
старший викладач кафедри
іноземних мов
Національної академії
Національної гвардії України

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Нові умови інформаційного життя суспільства вимагають нового підходу в навчанні іноземної мови професійного спілкування. Якісна освіта – гарантія розвитку цивілізованого суспільства. Зміст освіти збагачується новими процесуальними вміннями, розвитком здібностей оперувати інформацією, творчим вирішенням педагогічних проблем. Застосування сучасних інформаційних технологій у навчанні – одна з найбільш важливих і стійких тенденцій розвитку освітнього процесу.

Англійська мова через соціально-історичні причини стала мовою міжнародного спілкування, мовою науки і високих технологій. Підготовка фахівців у світлі нового підходу до питання про їхню професійну підготовку проводиться на основі комунікативної спрямованості навчання, яка пов'язана з формуванням інтерактивної компетенції з метою розвитку пізнавальних процесів, творчого мислення, мовної активності. Серед важ-

ливих умов успішної професійної кар'єри військового не останнє місце займає знання іноземних мов. У сучасному світі знання іноземної мови професійного спілкування – це норма для активних і цілеспрямованих людей. Застосування сучасних технологій у навчанні іноземної мови професійного спілкування дозволяє відкривати величезні можливості двосторонньої індивідуальної взаємодії з ресурсами мережі, доступу до різноманітних іншомовних професійно-орієнтованих інформаційних ресурсів, як для курсантів, так і для викладачів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Інноватика в процесі підготовки сучасного фахівця широко досліджується в Україні. Про це свідчать фундаментальні дослідження (О. Бартків, К. Бондарєва, І. Дичківська, О. Козлова, О. Пехота, І. Підласий, О. Попова та інші). Економічні науки використовують поняття «інноваційна діяльність» як варіант креативної виробничої діяльності та ефективної економіки (М. Кларин, С. Кретов, І. Про-

копенко, О. Солонухіна, В. Яценко). У парадигмі державотворчих процесів інновації досліджували О. Амосов, Л. Белова, К. Козлов, В. Сивокін. Інноваційні підходи до підготовки військових фахівців проаналізовано в дослідженнях М. Горліченко, Т. Ісаєнко, А. Комишан, М. Нецадима, П. Стефаненка, П. Ягупова. Отже, в сучасній науці поняття «інноваційна діяльність» має широкий смисловий діапазон. Використання в процесі іншомовної підготовки інноваційних форм роботи на сучасному етапі потребує узагальнення та переосмислення.

Мета статті – охарактеризувати сучасні форми роботи на заняттях з іноземної мови у військових закладах вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. На підставі аналізу науково-педагогічної літератури з'ясовано, що сучасні інноваційні технології в освіті – це використання інформаційних та комунікаційних технологій у навчанні, проектна робота в навчанні, робота з навчальними комп'ютерними й мультимедійними програмами, дистанційні технології в навчанні іноземних мов, створення презентацій у програмному середовищі Microsoft PowerPoint, використання ресурсів всесвітньої мережі Інтернет [4, с. 3].

Дослідниця В. Лященко зазначає, що «інноваційна діяльність, будучи складним і багатоплановим феноменом, своїм змістом охоплює процес взаємодії індивідів, спрямований на розвиток, перетворення об'єкта, на переведення його в якісно новий стан; системну діяльність щодо створення, освоєння та застосування нових засобів; особливий вид творчої діяльності, що об'єднує різноманітні операції і дії, спрямовані на одержання нових знань, технологій, систем» [3, с. 27].

Розвиток інноваційних процесів в освіті на сучасному етапі є об'єктивною закономірністю, що зумовлюється: інтенсивним розвитком інформаційних технологій у всіх сферах людського буття; оновленням змісту філософії сучасної освіти, центром якої став загальнолюдський цілісний аспект; гуманістично зорієнтованим характером взаємодії учасників навчально-виховного процесу; необхідністю підвищення рівня активності та відповідальності педагога за власну професійну діяльність, спрямовану на формування творчої особистості вихованця, готовності до сприйняття та активної діяльності в нових соціально-економічних умовах. У зв'язку з цим винятково важливого значення набуває дистанційне навчання. У самій формі такого навчання закладена активізація самостійної діяльності слухачів, мотивація оволодіння ними іноземною мовою, оптимізація самоосвіти.

Аналіз упровадження дистанційного навчання за кордоном свідчить про те, що в багатьох країнах створюється потужна технологічна база для подальшого розвитку цієї форми навчання. Зростає кількість університетів у таких країнах, як США, Великобританія, Франція, Іспанія, Китай, Німеч-

чина, які ефективно використовують дистанційні технології навчання. Застосування інформаційних технологій дає можливість об'єктивної оцінки знань, коли слухач може відразу ж дізнатися результати виконання кожного окремого пункту завдання або загальний відсоток правильних відповідей. Усі результати за темами завдань можуть бути представлені у вигляді зведеної таблиці, щоб слухач міг сам контролювати свою успішність.

Одним із найбільш популярних методичних прийомів є презентації. Їх застосування дозволяє здійснювати індивідуальний підхід і підвищувати ефективність самостійної роботи, допомагає курсанту отримувати додаткову інформацію за фахом на іноземній мові, творчо підходячи до розширення свого інформаційного простору. Готуючи презентацію, необхідно визначити цілі, аспекти, види мовленнєвої діяльності та її місце в аудиторній та самостійній роботі. Серед багатьох комп'ютерних програм найбільш популярною є програма Microsoft Power Point, що надає користувачам широкі можливості для підготовки мультимедійних презентацій. Дана програма успішно використовується як на практичних аудиторних заняттях, так і в самостійній навчальній діяльності студентів. У процесі такої роботи студенти не тільки вдосконалюють свої мовні навички, а й розширюють знання з обраної спеціальності, здійснюючи, таким чином, професійно-орієнтоване вивчення іноземної мови. У разі грамотної організації роботи з підготовки презентацій курсанти фактично використовують такі види мовленнєвої діяльності, як читання, говоріння, аудіювання, письмо. Викладач повинен пояснити вимоги, які можуть бути пред'явлені до підготовки презентації, визначивши її обсяг, кількість слайдів, розмір написаного на них тексту, форми контролю розуміння інформації (відповіді на питання, визначення правильної або неправильної інформації тощо). Досвід роботи показує, що використання мультимедійних презентацій значно посилює динамізм, інформативність та ефективність навчання іноземної мови у ВНЗ, раціонально поєднуючи аудиторну і самостійну діяльність курсантів.

Останнім часом все частіше помітний перехід від комунікативного підходу до інтерактивного в методиці викладання іноземної мови професійного спілкування, що дозволяє оптимізувати процес оволодіння навичками базового іншомовного спілкування і зробити його більш ефективним в умовах сучасних вимог підвищення мовної культури суспільства. Відзначимо, що однією з найактуальніших проблем методики викладання іноземної мови професійного спілкування є відсутність природного мовного оточення, яке також у даний час можна успішно компенсувати за допомогою інтерактивного підходу.

Розглянемо особливості використання інтерактивного проекту Learnathome в процесі навчання англійській мові. Learnathome – це безкоштовний інтерактивний ресурс, що дозволяє розвинути навички аудіювання на будь-якому рівні. По завершенні проходження пробних уроків користувачеві присвоюється рейтинг відповідно до того, якої складності і наскільки ефективно він пройшов урок. Система надалі враховує рівень користувача і пропонує уроки з урахуванням поточного рівня. Створюючи програми для вивчення іноземної мови професійного спілкування, автори зробили основний упор на головний комунікативний навик – аудіювання, або вміння чути і розуміти мову англомоного співрозмовника. Під час заняття курсант чує автентичні фрази в потоці живої мови. Таким чином, Learnathome надає широкий спектр можливостей для вивчення мови, особливо для розвитку навичок аудіювання.

Інтернет є добрим стимулом для оволодіння іноземною мовою взагалі. Сюди входять різноманітні тренувальні лексичні, граматичні, фонетичні вправи, тести на читання, граматику, IQ-тести і т.д. Так, наприклад, такі комп'ютерні програми, як English Tutor, Teacher, ICL, Lang Land дозволяють ефективно доповнити процес навчання мови на всіх рівнях. Вони призначені для аудиторної роботи, а також для самостійної роботи курсантів. Вони сприяють розвитку граматичних і лексичних навичок. English Tutor можна використовувати як для організації самостійного курсу навчання англійською мовою, так і в процесі паралельної роботи над декількома аспектами мови. Інтерактивний курс «Euro plus», в який включені мінівідеосюжети і аудіодіалоги дозволяє залучати курсантів до інтерактивної діяльності з віртуальним партнером. Для відпрацювання граматичних навичок існують три великі програми English Grammar in Use, LEARN і Active I. Програма Active I пропонує граматичну теорію і 15 вправ. Кожна програма передбачає, крім теоретичних викладок і практичних завдань, систему оцінок і словник.

Для того щоб викликати у курсантів інтерес до вивчення іноземної мови, необхідно організувати навчальний процес таким чином, щоб була висока мотивація, розширити їхній кругозір, забезпечити пізнавальну активність їх на занятті і допомогти розвинути креативність. Для вирішення цих завдань підходить використання WebQuest на заняттях з іноземної мови. WebQuest – один із найбільш ефективних способів управління самостійною роботою студентів в Інтернеті. Цей проект містить проблемні й одночасно творчі завдання, для виконання яких використовуються інформаційні ресурси Інтернету. Існують два типи веб-квестів:

1. Для короткочасної роботи, які розраховані на 1–3 заняття. Їхня мета – поглиблення знань та їх інтеграція.

2. Для тривалої роботи, які розраховані на семестр або навчальний рік. Мета даного типу веб-квестів – поглиблення знань студентів.

Веб-квест-технології використовуються для різних цілей:

1) для переказу – демонстрації розуміння теми на основі подання матеріалів із різних джерел у новому форматі (створення презентації, розповіді, плаката);

2) для творчого завдання – творчої роботи в певному жанрі (створення відеоролика);

3) для аналітичної задачі – пошуку і систематизації інформації;

4) для оцінки – обґрунтування певної точки зору;

5) для переконання – схилення на свій бік опонентів або нейтрально налаштованих осіб;

6) наукових досліджень – вивчення різних явищ, відкриттів, фактів на основі унікальних онлайн-джерел.

Веб-квести орієнтовані переважно на роботу в групі. Їх відрізняє певна структура і вимоги до їхніх окремих елементів. Спочатку проводиться введення в ситуацію проекту, чітко описуються головні ролі учасників або сценарій квесту, попередній план роботи, огляд всього веб-квесту. Головне завдання повинно бути зрозумілим і цікавим. Чітко визначається підсумковий результат самостійної роботи. Прописується проблема, яку потрібно вирішити; задається серія питань, на які потрібно знайти відповіді. Команда спільно підводить підсумки виконання кожного завдання, учасники обмінюються матеріалами для досягнення спільної мети – створення сайту. На заключному етапі, коли проводиться публічне представлення виконаних робіт, важливо організувати конструктивне обговорення. Відкрите оцінювання власної роботи і роботи колег дозволяє вчитися бути коректними у висловленні зауважень, визначати найбільш цікаві знахідки у виконанні завдань, формувати власні критерії оцінювання.

Веб-квест-технології сприяють досягненню не лише практичних цілей (вміння читати, слухати і говорити іноземною мовою), а й освітніх, розвиваючих і виховних. Курсанти успішно знайомляться із загальнолюдськими цінностями, підвищуючи пізнавальну мотивацію. Вихід на рівень можливого розширення країнознавчого матеріалу за допомогою веб-квест-технологій дозволить логічно й ефективно вирішити завдання щодо посилення соціокультурної орієнтації іншомовної освіти в цілому, розширення фонових знань, модернізації лексичної бази і посилення мотиваційного аспекту навчання іноземної мови професійного спілкування. Веб-квест урізноманітнює навчальний процес, робить його живим і цікавим, а отриманий досвід знайде своє застосування в майбутньому, тому що під час роботи над цим проектом розвивається не тільки соціо-

культурна компетенція, але й можливість використання інформаційних технологій для вирішення професійних завдань (у т. ч. для пошуку необхідної інформації, оформлення результатів роботи у вигляді комп'ютерних презентацій, веб-сайтів, баз даних тощо). Інформаційні технології поживляють процес навчання: підвищують темп заняття, збільшують частку самостійної роботи студентів, дозволяють перевірити засвоєння теорії у всіх студентів, поглибити ступінь відпрацювання практичних умінь і навичок.

Не можна не згадати про інтерактивну дошку. Її використання підвищує рівень викладання будь-якої дисципліни, збільшує ефективність навчання, має більший потенціал розкриття теми заняття, ніж проста дошка. Вона дозволяє використовувати найрізноманітніші матеріали одночасно: і зображення, і звук, і відео, і текст, й інші необхідні матеріали. Інтерактивна дошка – це візуальний ресурс, який може допомогти викладачеві зробити заняття живими і привабливими для студентів. Вона дозволяє піднести студентам інформацію, використовуючи широкий діапазон засобів візуалізації (таблиці, схеми, фотографії тощо). На заняттях із застосуванням інтерактивної дошки можна вивести на екран заздалегідь приготовлений матеріал і використати час заняття тільки на вирішення поставлених завдань. Слід зауважити, що застосування інтерактивної дошки в аудиторії дозволяє встигнути подати більше інформації за менший час, і при цьому курсанти активно працюють на занятті й краще розуміють навіть складний матеріал.

Особливо зростає увага до мобільного навчання у вищих навчальних закладах. Завдяки появі переносних цифрових носіїв інформації з'явилося так зване «мобільне навчання» – M-Learning, яке базується на використанні різного роду портативних електронних засобів, а саме: ноутбуків, нетбуків, MP3-програвачів, iPhone, iPad, iPod і мобільних телефонів із відповідними функціями. Огляд й аналіз наукових публікацій з мобільного навчання свідчить про те, що сучасні мобільні пристрої в розвинутих країнах використовуються в багатьох галузях освіти, управління як реакція на задоволення потреб людей у різних сферах суспільного життя.

Незважаючи на всі труднощі, пережиті нашою державою на сучасному етапі його розвитку, процес інформатизації вищої військової освіти в Україні йде. Проте темпи його залишаються дуже низькими. На це є ряд серйозних причин:

- по-перше, у військових ВНЗ відсутня єдина методологія проектування і впровадження в педагогічну практику інформаційних засобів навчання;
- по-друге, розроблення науково-педагогічних основ інформатизації не встигає за розвитком комп'ютерної техніки та програмного забезпечення, професорсько-викладацький склад недо-

статньо підготовлений до використання сучасних інформаційних засобів;

- по-третє, слабо розвинена координація та кооперація військових ВНЗ різних силових міністерств і відомств під час розроблення програмного та методичного забезпечення процесу інформатизації. Все це призводить до розриву між потенційними і реальними можливостями інформатизації навчального процесу у військових ВНЗ.

Інформаційна культура – це не тільки вміння працювати з прикладним програмним забезпеченням, уміння програмувати, це, крім того, глибоке проникнення в суть процесів обробки інформації. Інформаційні технології дозволяють:

- докорінно змінити організацію процесу навчання курсантів, формуючи в них системне мислення;
- раціонально організувати пізнавальну діяльність курсантів у ході навчально-виховного процесу;
- забезпечити розвиток особистісних якостей курсантів, розкриття їхнього творчого потенціалу;
- підвищити ефективність навчально-виховного процесу на підставі впровадження нових інформаційних технологій навчання;
- сформувати інформаційну культуру курсантів.

Висновки. Таким чином, використання можливостей нових інформаційних технологій у навчанні іноземної мови професійного спілкування відповідає основній меті вивчення іноземної мови у вищій школі – формування комунікативної компетентності, можливості розвитку навичок спілкування, здатності до міжкультурної взаємодії, а також навичок самостійної роботи. Впровадження нових інформаційних технологій дозволить збільшити обсяг доступних освітянських послуг, розширить можливості та покращить використання дидактичного матеріалу нового покоління, а їх застосування надасть можливість значно підвищити якість навчання, знизити затрати часу та витрати сил викладачем і студентами.

Але варто сказати, що використання нових інформаційних технологій не повинно бути механічним актом сучасності. Потрібна продумана і чітка система їх застосування «на вході» в навчальний процес із метою отримання максимального навчального ефекту «на виході».

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Bobokhudzhaev SH.Y., Yuldashev Z.YU. Innovatsyonnye metody obucheniya: osobennosty keys-stady metoda obucheniya u puty eho praktycheskoho uspol'zovaniya. Innovative methods of teaching: features of the case-study method and ways of its practical use. Tashkent, 2006. 88 s.
2. Hladkykh Y.V. Metodicheskiye rekomendatsyy po razrabotke uchebnykh keysov. Methodical recommendations for the development of training cases. SPb, 2004. 75 s.

3. Lyashchenko V.M. Innovatsiyna diyal'nist' yak predmet naukovykh doslidzhen'. Innovative activity as a subject of scientific research. *Pedahohika ta psykholohiya: zbirnyk naukovykh prats'*. Kharkiv, 2018. Vyp. 59. S. 24–31.

4. Yakymenko S.S. Innovatsiyni osvitni tekhnolohiyi u vyvchenni anhliys'koyi movy. Innovative educational technologies in the study of English. *Anhliys'ka mova ta literatura*. 2015. Ver. № 25–26 (467–468). S. 2–4.